

352

BEN

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΚΑΙ
ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΑΤΤΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

ΛΟΓΟΣ

ΑΠΑΓΓΕΛΘΕΙΣ ΤΗ 30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1882.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟΝ ΕΟΡΤΗΝ

ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΕΝΕΤΟΚΛΕΟΥΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΕΝΟΣ ΦΡΑΓΚΟΥ

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ

ΤΩΝ ΡΟΔΙΩΝ.

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Α. ΒΙΤΑΛΗ

1882.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΚΑΙ
ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΑΤΤΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Λ Ο Γ Ο Σ

ΑΠΑΓΓΕΛΘΕΙΣ ΤΗ 30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1882.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟΝ ΕΟΡΤΗΝ
ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΕΝΕΤΟΚΛΕΟΥΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΕΝΟΣ ΦΡΑΓΚΟΥ
ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ
ΤΩΝ ΡΟΔΙΩΝ.

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Α. ΒΙΤΛΛΗ
1882.

ΚΑΤΑΧΗΡΗΣΑΝΤΟΣ

ΚΑΤΑΧΗΡΗΣΑΝΤΟΣ

ΚΟΙΝΟΝ

ΚΑΤΑΧΗΡΗΣΑΝΤΟΣ

ΚΑΤΑΧΗΡΗΣΑΝΤΟΣ

ΚΑΤΑΧΗΡΗΣΑΝΤΟΣ

ΚΑΤΑΧΗΡΗΣΑΝΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΚΑΤΑΧΗΡΗΣΑΝΤΟΣ

ΚΑΤΑΧΗΡΗΣΑΝΤΟΣ

ΚΑΤΑΧΗΡΗΣΑΝΤΟΣ

ΚΑΤΑΧΗΡΗΣΑΝΤΟΣ

Σεβαστὸν καὶ φιλόμουσον ἀκροατήριον !

Τὸ θέμα, δι' οὗ προτίθεμαι νὰ ἀπασχολήσω ἡμᾶς καὶ πάλιν κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῶν Σχολείων, ἔσται βραχυτάτη ὅσον τὸ δυνατόν διήγησις περὶ τῆς μεγαλοπρεπειᾶς καὶ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀρχαίας Ἀλεξανδρείας, ἣτις δὲν θὰ ἦναι ἴσως ἀνωφελής, καθόσον οἱ μὲν εἰδότες θὰ ἀναμνησθῶσιν, οἱ δὲ ἀγνοοῦντες θὰ μάθωσιν, ὅτι ἡ πόλις, ἐν ἣ κατοικοῦμεν, ὑπῆρξε πάλαι ποτὲ οὐ μόνον κέντρον σπουδαιότητος ἑλληνικοῦ ἔμπροσθεν ἀλλὰ καὶ ἑστία ἑλληνικῆς μαθήσεως καὶ παιδείας τὰ μάλιστα περιφανῆς.

Ὅτε ὁ νεαρὸς βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρος, τὸ θρέμμα καὶ παιδαγωγῆμα τοῦ Ἀριστοτέλους, ὁ θαυμαστῆς τοῦ Ὁμήρου καὶ ζηλωτῆς τοῦ Ἀχιλλέως, ὁ σκόμος τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς δόξης φέρων τὴν ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἔφθασε νικητῆς καὶ τροπαιοῦχος εἰς τὴν ΒΑ. ἄκραν τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἐγένετο ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιστάσεως κύριος τῆς Αἰγύπτου (1), μεταξὺ τῆς Μαρεώτιδος λίμνης καὶ τῆς μεσογείου θαλάσσης μικρὰ τις μόνον καὶ πενιχρὰ αἰγυπτιακὴ κώμη ἦτο ἐκτισμένη, ἡ Ρακώτις. Ἐν ταύτῃ οἱ μὲν ἀρχαιότεροι βασιλεῖς τῶν Αἰγυπτίων ἀρκοῦμενοι τοῖς ἰδίους ἀγαθῶς καὶ οὐ δεόμενοι ἐπεισάκτων ἔθεσαν φύλακας, ὅπως κωλύοσι πᾶσαν ξένην προσπέ-

(1) Τῷ 332 π. Χ. Αὐτὸς δὲ [ὁ Ἀλέξανδρος] μετὰ πίσης τῆς δυναμείας παρῆλθεν εἰς Αἴγυπτον καὶ παρέλαβε πύλας τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις, χωρὶς κινδύνων· οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι τῶν Περσῶν ἡσεβηκότων εἰς τὰ ἱερά καὶ βιαίως ἀρχόντων ἄσμενοι προσεδέξαντο τοὺς Μακεδόνας. Διόδωρ. 17,49.

λασιν εἴτε φιλικὴν εἴτε ἐχθρικήν (2)· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες, οἵτινες διὰ τῶν ἑαυτῶν ἀποικιῶν λίαν ἐνωρὶς εἶχον συγχροτήρη ἐμπορικὰ κέντρα ἐν τοῖς μᾶλλον ἐπικαιριτάτοις τόποις τοῦ ἀρχαίου κόσμου, κατώρρωσαν νὰ ἐγκατασταθῶσι καὶ ἐν τῇ κἀτῶ Αἰγύπτῳ ἐπὶ τοῦ βασιλείῳ Ψαμμητίχῳ, ὅστις καταβάλων τοὺς συνάρχοντάς του καὶ συνενώτας εἰς τὰς χεῖράς του τὴν πᾶσαν ἀρχὴν τῆς Αἰγύπτου διὰ τῆς γενναίας βοήθειάς μισθωφόρων Ἑλλήνων, ἠνέφξεν εἰς αὐτοὺς πρώτους ὑπὸ εὐγνωμοσύνης τὰς μέχρι τοῦδε κεκλεισμένας εἰς τοὺς ξένους πύλας τῆς Αἰγύπτου, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ἰκανὴν χώραν, ὅπως ἐνοικήσωσι παρὰ τὸ Πηλοῦσιον στόμιον τοῦ Νείλου, καὶ ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτοὺς παῖδας Αἰγυπτίους, ὅπως διδάξωσιν αὐτοὺς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐξ ὧν προῆλθον ὕστερον οἱ καλούμενοι διερμηνεῖς (3).

Βραδύτερον δὲ ὁ Ἄμασις, σφόδρα φιλέλληνας γενόμενος, τοὺς μὲν παρὰ τὸ Πηλοῦσιον ἐγκατασταθέντας Ἕλληνας προσεκάλεσεν εἰς Μέμφιν, ἵνα ἔχη αὐτοὺς ὡς ὑποστήριγμα κατὰ τῶν κατ' αὐτοῦ στασιαζόντων Αἰγυπτίων, ἐπέτρεψε δὲ εἰς ἄλλους νὰ κατοικήσωσιν ἐν Ναυκρατίδι, ἥτις, κειμένη παρὰ τὸν κανονικὸν βραχίονα τοῦ Νείλου, ἦτο τότε τὸ μόνον ἐμπορικὸν κέντρον τῆς Αἰγύπτου καὶ εἰς ἣν μόνην ὄφειλον νὰ φέρωσι τὰς πραγματείας αὐτῶν πάντες οἱ ἐμπορευόμενοι· εἰς ἄλλους δὲ Ἕλληνας, οἵτινες δὲν ἤθελον νὰ κατοικήσωσιν ἐν Αἰγύπτῳ, ἀλλὰ μόνον νὰ ἔχωσιν ἐμπορικὰς σχέσεις μετ' αὐτῆς, ἐπέτρεψε νὰ ἰδρῦσωσι βωμοὺς καὶ ναοὺς, ὧν ὀνομαστότατος ἦτο ὁ καλούμενος Ἑλλήνιον, ὃν ἔδρυσαν ἀπὸ κοινοῦ αἱ πόλεις Κλεζομεναί, Ρόδος, Κνίδος, Ἀλικαρνασσός, Φάσηλις καὶ Μιτυλήνη (4).

(2). Στραβ. 17. 792 καὶ 802. Παυσαν. 5, 432.

(3). Ηρόδ. 2, 154.

(4). Ηρόδ. 2, 178. Ἡ Ναύκρατις ἦτο ὁ μόνος ἀνοικτὸς εἰς τοὺς ξένους λιμὴν, ἐὰν δὲ ἐμπορικὸν τι πλοῖον καταδιωκόμενον ὑπὸ πειρατῶν ἢ ἀναγκαζόμενον ὑπὸ τρικυμίας κατέφευγεν εἰς ἄλλο στόμιον τοῦ Νείλου, ὁ πλοίαρχος ὄφειλε νὰ ἐμφα-

Ἄλλ' εἰ καὶ τρεῖς αἰῶνας (5) καὶ πλέον πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀλεξάνδρου κατέκειον Ἕλληνας ἔμποροι ἐν τῇ κάτω Αἰγύπτῳ καὶ εἶχον μεγίστην ἐπιρροήν, καθ' ὅσον οἱ βασιλεῖς τῆς χώρας ταύτης εἰς τὰ ὄπλα καὶ τὴν γενναϊότητα αὐτῶν κατέφευγον, ὡς αἰετὸν ἠγάγετο στάσις τῶν ἐγγχωρίων (6) κατ' αὐτῶν, ὅμως ἡ σπουδαία ἐμπορικὴ θέσις, ἡ παρὰ τὴν κόμην Ρακώτιν δὲν εἴλαυτε τὴν προσοχὴν αὐτῶν· ἴσως διότι ὀλόκληρος ἡ παραλία τῆς θέσεως ταύτης ἦτο ἐντελῶς ἀλίμενος, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς παρακειμένης μικρᾶς νήσου Φέρου μόνος φυσικὸς λιμὴν ἦτο ὄλιγως ἀνεπαρκής.

Ὅτε ὅμως ὁ Ἀλέξανδρος κατέπλευσεν ἀπὸ τῆς Μέμφιδος εἰς τὴν πόλιν Κάνωβον ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ βραχίονος τοῦ Νείλου καὶ παρέπλευσεν ὄλην τὴν παραλίαν τοῦ Δέλτα, ἡ ὀξυδερχῆς αὐτοῦ διάνοια κατενόησε τὴν σπουδαϊότητα τοῦ παρὰ τὴν Ρακώτιδα τόπου καὶ ἀπεφάσισε νὰ θέσῃ ἐκεῖ τὸν θεμέλιον λίθον ὁμωνύμου πόλεως διὰ τῆς ἰσχυρᾶς αὐτοῦ χειρὸς, ἥτις συγχρόνως καὶ

νισθῆ ἑνώπιον τοῦ ἀρχοντος καὶ νὰ βεβαιώσῃ μεθ' ὄρκου, ὅτι κατέπλευσεν ἐκεῖ ἀκουσίως· καὶ ἐὰν ἡ ἔκθεσις αὐτοῦ ἀπεδεικνύετο ἀληθής, ἐπετρέπετο εἰς αὐτὸν νὰ πλεύσῃ εἰς Ναύκρατιν· ἐὰν δὲ ἐκωλύετο ὑπὸ ἐναντίων ἀνέμων, ὑπεγγρεῦτο νὰ μετακομίσῃ τὸ φορτίον αὐτοῦ εἰς Ναύκρατιν δι' ἐγγχωρίων πλοιαρίων διὰ τῶν διωρούγων τοῦ Νείλου. Ἡρόδ. 2, 179. Τὸ προλόγιον τοῦτο τῆς Ναυκράτιδος κατέστησεν αὐτὴν σπουδαιοτάτην ἐμπορικὴν ἀποθήκην τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Οἱ δὲ Ἕλληνας ἐρχόμενοι εἰς αὐτὴν ἀπικταχόθεν ἐγένετο τοσούτου πολυέριθμοι, ὥστε ταχέως κατεκλύψαν διὰ κωμῶν τὰ πέριξ αὐτῆς· καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν ὑπερέβη σχεδὸν τὰς 200 χιλ.) (Letronne, la civilisation égyptienne depuis l'établissement des Grecs, sous Psammitichus, jusqu' à la conquête d'Alexandre II)

(5). Ἀπὸ τοῦ Ψαμμίτιχου 670 π. Χ. μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς Αἴγυπτον τῷ 332 π. Χ. περὶ ἄλλων 338 ἔτη.

(6). Ἡρόδ. 2, 154.

ἐμάχετο καὶ ἐκυβέρνηε καὶ κατέλυε καὶ ἐδημιούργει. Ἰδρῶν δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὴν Ἀλεξάνδρειαν αὐτοῦ ἐν τῇ εἰρημένῃ θέσει ἐσκόπει ἀνκνιτιρρήτως καὶ ἐξασφαλίσῃ τὴν Αἴγυπτον στρατιωτικῶς, καθ' ὅσον ὁ κρατῶν τῆς θέσεως ταύτης ἐμελλε πάντως καὶ κρατῆ καὶ ὅλης τῆς Αἰγύπτου· ἀλλὰ βεβαίως δὲν διέλαθεν αὐτὸν ἡ σπουδαιότης τοῦ τύπου καὶ ὑπὸ ἐμπορικῆν ἔποψιν· διότι λέγεται, ὅτι, ὅτε ἐκτίζετο ἡ Ἀλεξάνδρεια, πολλὰκις προσέτρεψε τοὺς ἐν Κανώβῳ καὶ ἐν Νεκροτάτιδι ἐγκαθισταμένους ἐμπόρους καὶ μετοικήσωσιν εἰς τὴν νέαν πόλιν.

Ἀπορασίτας λοιπὸν ὁ Ἀλέξανδρος τὴν ἵδρυσιν τῆς Ἀλεξάνδρειας ἔνεκα λόγων στρατιωτικῶν τε καὶ ἐμπορικῶν ἀνέθηκε τὴν φροντίδα εἰς τὸν Δεινοκράτην, τὸν θαυμαστὸν καὶ μεγαλεπήβολον ἐκεῖνον ἀρχιτέκτονα, οὗτινος αἱ ἀρχιτεκτονικαὶ ἐπινοιαὶ ἦσαν παράδολοι καὶ καταπληκτικαὶ καὶ ὅστις ἐζήτει καὶ ἄρη τὴν τέχνην εἰς ὕψος ἀντάξιον τοῦ μεγαλοπράγμονος κατακτητοῦ, ἐν οὗ τῇ ὑπηρεσίᾳ διατέλει (7). Λέγεται δὲ ὅτι ὅτε διεσημκίμετο ἡ γραμμὴ τοῦ περιβόλου διὰ λευκῆς γῆς, ἐπιλίπωσης τῆς γῆς καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπερχομένου πρὸς ἐπίτιςψιν τῶν ἐργαζομένων, οἱ ἐπιστατοῦντες παρέσχον μέρος τῶν ἀλεύρων, τῶν παρεσκευασμένων χάριν τῶν ἐργατῶν, καὶ οὕτως

(7). Ὁ ἀρχιτέκτων οὗτος, ὅστις ὀνομάζεται Στрасиocrάτης ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου (B Ἀλεξ. 72,) ἐπηγγέλλετο ἐν ταῖς καινοτομίαις μεγαλοουργίαν τινὰ καὶ τόλμην καὶ κόπον. Ἡμέραν τινα προὔτεινε εἰς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ μετατρεχματίσῃ τὸν Ἄθωνα εἰς ἀνδριάντα αὐτοῦ μονιμώτατον καὶ περιφανέστατον διὰ μὲν τῆς μίας χειρὸς κρατοῦντα μυριάδων πόλιν, διὰ δὲ τῆς ἑτέρας ποταμὸν διακίνοντα καὶ ἐγκείμενον εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ αὐτὸς ἀρχιτέκτων λέγεται, ὅτι ἐπεχείρησε τῇ οἰκοδομῇ ἱεροῦ ἢ τάφου τῆς ἀδελφῆς τοῦ Φιλιδέλου Ἀρσινόης καὶ ἤλπιζεν ὅτι, κατισκευάζων τὴν ὄροφον καὶ τὸ ἔδαφος διὰ λίθων μαγύτου, θὰ κατώρθωνεν, ὥστε ἡ τὸ σῶμα περιέχουσα λάρναξ καὶ μένη μετέωρος ἀντερελκομένη ἐξ ἴσου ὑπὸ τῶν δύο δυνάμεων. [Ἠλίους 31, 42.]

ἔξηκολούθησε δι' ἀλεύρου ἢ διαγραφή τοῦ τείχους, τοῦτο δὲ ἐθεωρήθη ὡς ἄριστος οἰωνός· τῆς εὐδαμονίας τῆς συμβάσεως ὕστερον εἰς ταύτην τὴν πόλιν (8). Ἦτο δὲ ὁ περιβάλλων οὗτος τῆς πόλεως καὶ κατὰ τὸ μέγεθος ἔξοχος καὶ κατὰ τὴν ὀχυρότητα θαυμάσιος· διότι κείμενος μεταξὺ θαλάσσης καὶ λίμνης δύο μόνον προσόδους εἶχεν ἀπὸ ξηρᾶς καὶ ταύτας στενάς καὶ πικτελῶς εὐφυλάκτους (9).

Τὸ δὲ ἔδαφος τῆς πόλεως εἶχε σχῆμα παραλληλογράμμου ἔχοντος μῆκος μὲν περὶ τὰ 30, πλάτος δὲ περὶ τὰ 10 στάδια καὶ ἦτο κατατετμημένον κανονικῶς καὶ εὐρύθμως δι' ὁδῶν εὐθειῶν λιθοστρώτων, ἱππηλάτων καὶ ἀρμηκτηλάτων. Διὰ δὲ τὴν εὐστοχίαν τῆς ρυμοτομίας ἢ πόλης διπνεῖτο ἀπὸ τῆς Μεσογείου ὑπὸ τῶν ἑτησίων ἀνέμων καὶ παρεῖχεν εἰς τοὺς κατοίκους πολλὴν υγείαν καὶ εὐκρασίαν. Ἐν ᾧ δὲ αἱ ἄλλαι πόλεις αἱ ἐπὶ λιμνῶν ἰδρυμέναι ἔχουσι βαρεῖς καὶ πνιγῶδεις τοὺς ἀέρας ἐν τοῖς καύμασι τοῦ θέρους διὰ τὰ περὶ τὰ χεῖλη αὐτῶν σχηματιζόμενα τέλματα, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πληρούμενος ὁ Νεῖλος κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους ἐπλήρου καὶ τὴν λίμνην καὶ οὐδὲν τέλματῶδες ἄφινεν, ὅπερ ἠδύνατο νὰ μολύνῃ τὸν ἀέρα.

Ἐκ δὲ τῶν πολλῶν εὐθυγράμμων ὁδῶν τῆς πόλεως δύο αἱ κυριώταται καὶ αἱ μᾶλλον συγκαζόμεναι, ἔχουσι πλάτος 100 ποδῶν καὶ κοσμοῦμεναι ἑκατέρωθεν ὑπὸ ἀτελειότητων σειρῶν κιόνων καὶ στοῶν καὶ ὑπὸ πολυτελεστάτων ἱερῶν καὶ ἄλλων ἰδιωτικῶν τε καὶ κοινῶν οἰκοδομῶν, διεσχίζον τὴν πόλιν ἢ μὲν κατὰ τὸ μῆκος ἢ δὲ κατὰ τὸ πλάτος αὐτῆς· καὶ ἡ μὲν ἐξεταίνεται κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἀπὸ τῆς ΒΑ μέχρι τῆς ΝΔ πόλης τῆς πόλεως, ἡ δὲ κατὰ πλάτος ἀπὸ τῆς πόλης τῆς Σελήνης μέχρι τῆς πόλης τοῦ Ἡλίου, ἡ ἀπὸ τῆς πόλης τῆς θαλάσσης μέχρι τῆς πόλης τῆς φερύσης εἰς τὴν Μαρεώτιδα λίμνην. Δι-

(8). Στροβ. 17, 792.

(9). Διόδωρ. 17, 52, 3.

σταυρούμενοι δὲ κατ' ὀρθὰς γωνίας διήρουν τὴν πόλιν εἰς δύο τμήματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρὸς τὰ ΒΑ. ἐκαλεῖτο Βρούχιον, τὸ δὲ ἕτερον τὸ πρὸς τὰ ΝΑ ἐκαλεῖτο Ρακώτις. Καὶ ἐν μὲν τῷ Βρούχιῳ ἦσαν ἀκοδομημένα τὰ ἀπέραντα καὶ πολυτελέστατα ἀνάκτορα τοῦ τε Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ Πτολεμαίων, οἵτινες, ὡς περ ἐν τοῖς κοινοῖς ἀναθήμασι προσεφίλοκάλουν τινὰ κόσμον, οὕτως ἀνήγειρον πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι καὶ ἀνάκτορον ἕθιον· ἔτι δὲ τὸ Σῆμα, ἥτοι περίβολος, ἐν ᾧ ἐτέθη ἡ χρυσῆ Πάραξ ἢ φέρουσα τὸν ἔνδοξον νεκρὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἐν ᾧ ἐγίνοντο αἱ ταφαὶ τῶν βασιλέων, ἔτι δὲ οἱ ἀχανέστατοι βασιλικοὶ κῆποι μετὰ τῶν θηριοτροφείων των, ἐν οἷς ἐτρέφοντο παντοῖα καὶ σπάνια ζῶα, ἀντὶ ἀδροτάτης δαπάνης ἀπὸ ἀπωτάτων χωρῶν κομιζόμενα, ἔτι δὲ τὸ Γυμνάσιον, ἀπάντων τῶν ἰδρυμάτων κάλλιστον, ἔχον στοὰς μείζους ἐνὸς σταδίου· ἔτι δὲ τὸ Πάνειον, ὕψος τι χειροποίητον, εἰς ᾧ ἀνέβαινέ τις διὰ κοχλίου καὶ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ἠδύνατό τις νὰ ἴδῃ ὅλην τὴν πόλιν, καὶ μυρία ἄλλα κοινὰ τε καὶ ἴδια οἰκοδομήματα. Ἐν δὲ τῷ τμήματι τῆς Ρακώτιδος εὐρίσκετο τὸ Στάδιον, ἢ Ἀκρόπολις καὶ ἐπ' αὐτῆς τὸ Σεραπεῖον, ναὸς μεγαλοπρεπέστατος τοῦ Σεράπιδος καὶ ἴσως ὁ μέγιστος τῆς ἀρχαιότητος. Καὶ ἔξωθεν μὲν τῆς ΝΑ πύλης τῆς πύλειος εὐρίσκετο ἡ Νεκρόπολις, προάστειον ὑπὸ πολλῶν κήπων κοσμούμενον, ἔξωθεν δὲ τῆς ΒΑ. τῆς καλουμένης Κανωθικῆς, ἦτο ὁ ἱππὶδρομος καὶ ὀλίγον μακρὰν αὐτοῦ πρὸς τὴν Θάλασσαν ἡ Νεκρόπολις ἐν ἣ ὑπῆρχεν Ἀμφιθέατρον καὶ Στάδιον καὶ ἐν ἣ ἐτελοῦντο οἱ πεντηρικοὶ ἀγῶνες (10).

Ἐν δὲ τῇ θέσει, ἐν ἣ διεσταυροῦντο αἱ δύο κυριώταται ὁδοί, ὑπῆρχε τὸ καλούμενον τετράπυλον, ὁποῦθεν στρέφωσι τὰ βλέμ-

(10) Διόδ. αὐτόθι. Στραβ. 17, 791—796. Lübker's Reallexikon ἐν λέξει Alexandria. Ἔτερα δημόσια οἰκοδομήματα ἦσαν τὸ Ποσειδῖον, τὸ Ὀμήρειον τὸ Μαυσωλεῖον, τὸ Τιμώνιον, τὸ Καισάριον, τὸ Κλαυδῖον, τὸ Σεβαστεῖον καὶ ἄλλα.

ματα πρὸς τὰς τέσσαρας ὁδοὺς τῆς πόλεως, δὲν ἐγνώριζε τί πρῶτον τί δὲ ὕστατον νὰ θαυμάσῃ.

« Ἀναβαίνων κατὰ τὰς Ἡλίου κλυομένας πύλας, λέγει Ἀλεξανδρινός τις συγγραφεὺς (11), συνήντων εὐθὺς ἀστράπτων τὸ κάλλος τῆς πόλεως καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπληροῦντο ἀράτου ἡδονῆς. Εὐθύγραμμος μὲν ἦτο ἡ σειρὰ τῶν κίωνων ἐκατέρωθεν ἐκ τῶν τοῦ Ἡλιοῦ πυλῶν πρὸς τὰς τῆς Σελήνης πύλας, ἐν μέσῳ δὲ τῶν κίωνων διήρχετο τοσοῦτον μακρὰ ὁδός, ὥστε ἡ κατὰ ταύτην πορεία ἦτο ἔνδημος ἀποδημία, τουτέστιν ἐν πόλει ἀποδημία. Ὀλίγους δὲ τῆς πόλεως σταδίους προελθὼν ἦλθον εἰς τὸν ἐπώνυμον τοῦ Ἀλεξάνδρου τόπον, ἦτοι εἰς τὸ τμήμα τοῦ Βρουχίου καὶ εἶδον ἐκεῖ ἄλλην πόλιν καὶ εἰς δύο σχιζόμενον τὸ κάλλος αὐτῆς καὶ μερίζων τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς ἀπάσας τὰς ἀγυιάς θεατῆς ἀκόρεστος ἤμην καὶ τὸ κάλλος τῆς πόλεως ὅλως οὐκ ἐξήρχουν ἰδεῖν· ἐν μέρος ἔβλεπον, ἄλλο ἔμελλον νὰ ἴδω, ἄλλο ἔσπευδον νὰ ἴδω καὶ ἄλλο δὲν ἤθελον νὰ παραλίπω. ἐκυριεύομην μὲν ὑπὸ τοῦ ὀρωμένου, εἰλκυόμην δὲ ὑπὸ τοῦ ὀφθησομένου, διὸ ἀποκαμῶν ἀνέκραξα ἐπὶ τέλους· « Ὁ ὀφθαλμοί μου, ἐνίκηθημεν ». Εἶδον δὲ καὶ δύο πράγματα καινοφανῆ καὶ παράλογα· τὸ μὲν μέγεθος τῆς πόλεως ἡμιλλᾶτο πρὸς τὸ κάλλος αὐτῆς, τὸ δὲ πλῆθος τῶν κατοίκων ἠγωνίζετο πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς πόλεως καὶ ἀμφοτέρω ἐνίκων· διότι ἡ μὲν πόλις ἠπίρου μείζων ἦν, ὁ δὲ δῆμος ἔθνους πλείων· βλέπων τὴν πόλιν ἀμφέβαλλον, ἐὰν ὀλόκληρον ἔθνος ἠδύνατο νὰ πληρώτῃ αὐτήν, βλέπων δὲ τὸ πλῆθος τῶν κατοίκων δὲν ἐπίστευον ὅτι μία πόλις ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέτῃ εἰς αὐτούς ».

Ἐν ἐτι ὑπελείπετο πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς Θωμασίας καὶ καλλιτεχνικωτάτης ταύτης πόλεως, ἡ κατασκευὴ λιμένων ἐν τῇ ὅλως ἀλιμένῳ παραλίᾳ τῆς Ἀλεξανδρείας· τὸ ἔργον ἦτο δυσχερέστατον, ἀλλ' οἱ ἀνεξάντλητοι Θησαυροὶ καὶ τοῦ Ἀλεξάν-

(11). Ὁ Ἀχιλλεὺς Τάτιος.

δρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ Πτολεμαίων ἐθεράπευταν καὶ τὴν ἔλληψιν ταύτην ταχέως καὶ ἐντελῶς. Ἡ μικρὰ νῆσος Φάρος, ἣτις ἔκειτο ἀντικρὺ τῆς κτιζομένης πύλως καὶ ἀπέειχεν αὐτῆς μόνον ἐπιτὰ στάδια [ἢ 1150 μέτρα], ἠνώθη μετὰ τῆς στερεᾶς διὰ προχώματος, ὅπερ ἐκλήθη Ἐπισταδίου καὶ οὕτως ἐσχηματίσθησαν δύο εὐρύχωροι λιμένες, ὁ Μέγας Βακῶς καὶ ὁ μικρότερος Βύσσιος Νάκω· συγκοινωνοῦντες πρὸς ἀλλήλους διὰ 2 μόνον διάπλων καὶ αὐτῶν γεγεφυρωμένων. Καὶ ἐν μὲν τῇ εἰσόδῳ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπὶ τοῦ Νάκου ἄκρου τῆς νήσου Φάρου ὑπερδομήθη ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Β' διὰ τοῦ Κνιδίου Σωστράτου θαυμαστότατος καὶ ὑψηλότατος πολυώρορος πύργος ἐκ λευκοῦ λίθου, ὅστις ἐκλήθη ὀμνυόμενος τῇ νήσῳ Φάρος, καὶ ἐφ' οὗ ἐτέθη φανὸς ἄπλετος καὶ εἰς μεγίστην ἀπόστασιν ἐπέμπετον φῶς γλίριν τῶν ναυτιλλομένων· πλησίον δὲ τῶν ἀνακτόρων κατεσκευάσθη ὄρυκτος καὶ κλειστός λιμὴν ἴδιος τῶν βασιλέων. Ἐν δὲ τῇ Εὐνόστῳ ὠρύχθη εἰς ἕτερος μικρὸς λιμὴν, ὅστις ἐκαλεῖτο Κιβωτός καὶ συνεκρινώθη διὰ διώρυγος μετὰ τοῦ λιμένος τῆς Μαρσώτιδος λίμνης (12).

Διὰ τῶν ὠρυκίων τούτων λιμένων, διὰ τοῦ κλιματισμοῦ τῆς διώρυγος τῆς ἐνούσης τὸν Νεῖλον μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς, διὰ τῆς κατασκευῆς εὐρυτάτων λεωφόρων, διὰ τῆς ἰσοτιμίας τῶν νομισμάτων πρὸς τὰ τῶν γειτόνων, διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ναυτιλίας καὶ τῆς βιομηχανίας καὶ διὰ μυρίων ἄλλων προσπαθειῶν τῶν Πτολεμαίων κατέστη ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἐπὶ τῶν ῥωμαϊκῶν μάλιστα χρόνων, γενικὸν κέντρον ὁλοκλήρου τοῦ ἐμπορίου τῶν χωρῶν τῆς Δύσεως, τῆς Περσίας, τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Ἀραβίας καὶ τῶν ἀνατολικῶν παραλίων τῆς Ἀφρικῆς. Καὶ ἔδλεπέ τις ἐν Ἀλεξάνδρεια οὐ μόνον Ἕλληνας καὶ Ἰταλοὺς, οὐ μόνον Σύρους, Κίλικας καὶ Αἰθίους, οὐ μόνον Αἰθίοπας καὶ Ἀραβας, ἀλλὰ καὶ Βακτριανούς καὶ Πέρσας καὶ Ἰνδοὺς καὶ Σκύθας (13)· οἱ δὲ κά-

(12). Στραβ. καὶ Διόδ. αὐτόθι.

(13). Δίων Χριστόστ. Λόγος πρὸς Ἀλεξάνδρεις. « Ἡ πόλις

τοιοὶ αὐτῆς ἐν περίπου ἑκατομμύριον, ἐπλούτισαν ὅσον οὐδεὶς ἄλλος λαός, καὶ ὁ τροφηλόμενος καὶ πολυτελέστατος βίος αὐτῶν κατήντησε παροικιῳδῆς (14).

Ἄλλὰ τὴν μεγίστην καὶ ἀληθῆ καὶ διαρκῆ αὐτῆς δόξαν δὲν ὤφειλαν ἢ Ἀλεξάνδρεια εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν, δι' ἣ ἐκαλεῖτο χρυσῆ, καλῆ (15), βασιλῆς τῶν πύλων (16) καὶ κορυφῆ πατῶν τῶν πύλων (17), ἀλλ' εἰς τὴν σπουδαίαν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν. Τὰ θαυμάσια τεῖχη, τὰ περικαλλῆ ἀνάκτορα, αἱ κοίμαι καὶ στερεαὶ οἰκίαι τῶν ἰδιωτῶν, τὰ σεμνοπρεπῆ ἱερὰ, αἱ ἀπέραντοι ὑπίστυλοι στοαὶ καὶ συλλήβδην ἅπας ὁ ὕλικὸς κόσμος τῆς Ἀλεξάνδρειας, ἀφ' οὗ ἐκόσμησαν αὐτὴν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ὑπέ-

ρήμων τῷ μεγέθει καὶ τῷ τόπῳ πλεῖστον, ὅσον διαφέρει καὶ περιφανῶς ἀποδείκνυται δευτέρᾳ τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον... τὴν θάλασσαν τὴν τε κατ' ἡμᾶς ἄπασαν ἐκδέχασθε κάλλει τε λιμένων καὶ μεγέθει στόλου καὶ τῶν πανταχοῦ γιγνομένων ἀφθονία καὶ διαθέσει καὶ τὴν ἐξῴθεν ὑπερκειμένην ἔχετε τὴν τε ἐρυθρὰν καὶ τὴν Ἰνδικήν, ἧς πρότερον τοῦνομα ἀκοῦσαι γαλεπὸν ἦν· ὥστε τὰς ἐμπορίας οὐ νήσων οὐδὲ λιμένων οὐδὲ πορθμῶν τινων, καὶ ἰσθμῶν ἀλλὰ σχεδὸν ἀπάτης τὴν οἰκουμένης γίγνεσθαι παρ' ὑμῖν.

14). Διόδωρ. 17, 53. «Καθόλου δὲ ἡ πόλις τισυάτην ἐπίδοτιν ἔλασθεν ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις, ὥστε πικρὰ πολλοῖς πρώτην ἀοιθμῆσθαι τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην· καὶ γὰρ κάλλει καὶ μεγέθει καὶ προσόδων πλήθει καὶ τῶν πρὸς τροφὴν ἀνηκόντων πολὺ διαφέρει τῶν ἄλλων· τὸ δὲ κατοικοῦν πλῆθος ὑπερβλάσει τοὺς ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν οἰκίητορας... οἱ τὰς ἀναγραφὰς τῶν κατοικούντων ἔχοντες ἔρασαν εἶναι τοὺς ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ διατρέβοντας ἐλευθέρους πλείους τῶν τριάκοντα μυριάδων.»—Περὶ δὲ τῆς τροφῆς τῶν Ἀλεξανδρέων πρὸς Ἀθῆν. 4, 147. δεῖπνον Κλεοπάτρας καὶ 12,536 καὶ 549. καὶ 10,420.

(15). Ἀθήνας 1, 20 καὶ 1, 3,

(16). Διόδωρ. οὐτόθι.

(17). Ἀμμώνιος Μαρκελλῖνος.

κωψαν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ἀκατάσχετον τοῦ χρόνου ἰσχὺν καὶ ἠφρανίσθησαν ὀλοτελῶς, τὰ διανοητικὰ ὅμως ἔργα αὐτῆς μεταδουθέντα καὶ εἰς ἄλλους λαοὺς ἐξέφυγον τὴν τοῦ πικυδαμάτορος χρόνου κατατριροφὴν καὶ ὁ ἀπὸ τούτων στέφανος τῆς δόξης αὐτῆς ἔσται ἀμέρχντος διὰ παντός καὶ ἰδοὺ πῶς.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀλεξάνδρου ἡ ἑλληνικὴ φιλολογία καὶ παιδεία τελειοποιηθεῖσαι ἐν τῇ ἐνδοξῇ αὐτῶν ἐπεία διὰ τοῦ Ὀμηροῦ, τοῦ Πινδάρου, τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Ἀριστοφάνους, τοῦ Θουκυδίδου, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Δημόσθενους δὲν ἔμελλον νὰ μείνωσι κτῆμα μόνον τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἦσαν προωρισμένα νὰ κατασταθῶσι κοινὸν ἀγαθὸν τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος, ὁ δὲ πρὸς τοῦτο κληθεὶς ἦτο ὁ Μέγας Ἀλεξάνδρος, ὅστις ἔχων εἰς τὸν νοῦν του τὴν γνώμην τοῦ διδασκάλου του Ἀριστοτέλους, καθ' ἣν «τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος μιᾶς τυγχάνον πολιτείας δύναται ἄρχειν πάντων τῶν ἐθνῶν» ἤνωσε πολιτικῶς σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα, διέρρηξε τὸ παραπέτασμα τὸ διαχωρίζον τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τῶν βρῆθάρων, συνέξευξε τὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ ἐξήγαγε τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν ἀπὸ τῶν στενῶν αὐτῆς ὁρίων, ἵνα ἐξαπλώσῃ αὐτὴν εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Θεῖα δέ τιμι μοῖρα καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ὑπὸ σφοδροῦ ἔρωτος πρὸς τὰ γράμματα, τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας κατεχόμενοι σινετέλεσαν ἀντὶ πάσης θυσίας πρὸς τὴν διάσωσιν καὶ συντήρησιν αὐτῶν καλοῦντες εἰς τὰς ἐαυτῶν αὐτὰς τοὺς ἀπαιταχοῦ διασῆμούς σοροὺς καὶ ἀδρᾶ δαπάνη συλλέγοντες τὰς βίβλους τῶν παλαιῶν. Ἄλλ' ἐξ ἀπάντων τῶν διαδόχων μέγιστοι εὐεργεταὶ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἐγένοντο ἀναντιρρήτως οἱ Πτολεμαῖοι, οἱ βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου, οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ στήσαντες τὴν βιβλιοθήκην αὐτῶν· διότι οὗτοι οὐ μόνον συνέλεξαν καὶ παρέδοσαν εἰς τοὺς ὕστερον εὐληπτότερα πάντα τὰ προϊόντα τῆς ἑλληνικῆς διανοίας, ἀλλὰ καὶ ἠύξησαν αὐτὰ διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν κληομένων θετικῶν ἐπιστημῶν. Ἡ μεγὰ ἡ βι-

βιβλιοθήκη τῶν ἀνακτόρων καὶ ἡ μικροτέρα τοῦ Σεραπείου καὶ τὸ Μουσεῖον, τὰ τρία ταῦτα καθιδρύματα ἐπὶ τῶν τριῶν πρώτων Πτολεμαίων μάλιστα ἰδρυθέντα καὶ αὐξηθέντα ἀνεδείχθησαν ἀληθῶς τρεῖς λαμπρόταται ἐστίαι, ἐξ ὧν προῆλθεν ἡ καλουμένη Ἀλεξανδρινὴ Σχολή, ἥτις κατ' ἀρχὰς μὲν καθαρῶς φιλολογικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ, βραδύτερον δὲ καὶ φιλοσοφικὴ, κατέστησε τὴν Ἀλεξανδρείαν παγκόσμιον πάσης σοφίας καὶ ἐπιστήμης διδασκαλεῖον, εἰς ὃ ἐφύετο ἐκ διαφόρων χωρῶν ἡ παιδεία διψῶσα νεότης, ἀνευ διακρίσεως θρησκευματος καὶ ἐθνικότητος, ἵνα λάβῃ ὑψηλοτέραν μόρφωσιν καὶ ἀγωγὴν, καὶ ἐν ᾧ πᾶσα διανοητικὴ δύναμις ἠδύνατο καὶ διδασκομένη καὶ δι' ἑαυτῆς νὰ δοξασθῇ· οὕτω δὲ ἔλαβεν ἡ Ἀλεξανδρεία ἐν τοῖς γράμμασι τὴν θέσιν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ἥτις κατὰ τοὺς μακεδονικοὺς χρόνους, ἔρμαιον οὕτα ἐμφυλίων πολέμων καὶ ταραχῶν, ἔβλεπε σβεννύμενον μικρὸν κατὰ μικρὸν τὸν πρὸς τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα ἔρωτα, δι' ἃ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην πόλιν εἶχε πρότερον δοξασθῆ.

Καὶ ἡ μὲν ἐν τοῖς ἀνακτόροις βιβλιοθήκη ἰδρύθη ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Α' τῇ προτροπῇ σοφοῦ καὶ πολιτικοῦ ἀνδρὸς Δημητρίου τοῦ Φαληρέως, ὅστις ἐγένετο καὶ ὁ πρῶτος ἔρρορ αὐτῆς καὶ συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς αὐξήσιν καὶ περίθλαψιν τοῦ πρὸς τὰ γράμματα ζήλου τοῦ Πτολεμαίου διὰ τῶν σοφῶν καὶ συνετῶν αὐτοῦ συμβουλῶν. Ὁ πλοῦτος ὅμως τῆς βιβλιοθήκης ταύτης ὀρεῖσεται μᾶλλον εἰς τὸν Β' Πτολεμαῖον, τὸν καλούμενον Φιλάδελφον, ὅστις ἠγόραζεν ἀπανταχόθεν βιβλία ἀντὶ ἀδρεστάτης καὶ ἐνόησε ἀντὶ μυθώδους τιμῆς καὶ εἰς τὸν Γ' Πτολεμαῖον, τὸν καλούμενον Εὐεργέτην, ὅστις τοσοῦτον βιβλιόφιλος ἐγένετο, ὥστε ἠνάγκαζε τοὺς καταπλέοντας εἰς Αἴγυπτον νὰ κομίζωσιν εἰς αὐτὸν βιβλία ἀντὶ τελωνειακῶν δασμῶν (18). Τοσοῦτον δὲ

(18). Ἀθήναιος 1, 3. «Παρὰ τοῦ Νηλέως τοῦ διατηρήσαντος τὰ βιβλία τοῦ φιλοσόφου Ἀριστοτέλους πριάμενος Πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος μετήγαγεν εἰς τὴν καλὴν Ἀλεξανδρείαν μετὰ τῶν Ἀθήνηθεν καὶ τῶν ἀπὸ Ρόδου». Καὶ 5, 203. Πολύων

πλήθος βιβλίων συνηθροίσθη, ὥστε μὴ ἐπαρκούσης τῆς ἐν ταῖς ἀνακτόροις μεγάλης βιβλιοθήκης, μετακομίσθησαν τὰ περισσεύοντα εἰς τὸν ναὸν τοῦ Σεράπειδος καὶ οὕτως ἐσηματίσθη ἡ δευτέρα βιβλιοθήκη τοῦ Σεραπείου, ἣτις μικροτέρα οὕσα ἐκκλείτο θυγάτηρ τῆς πρώτης. Καὶ ἡ μὲν μεγάλη βιβλιοθήκη περιέχουσα 400 χιλιάδας τόμους συμμιγεῖς καὶ ἐνενηκόντα χιλιάδας ἀπλοῦς ἢ ἀμιγεῖς ἐγένετο κατὰ δυστυχίαν παρανάλωμα τοῦ πυρὸς κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος πολιορκίαν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἡ δὲ τοῦ Σεραπείου 42 χιλιάδας τόμους κατ' ἀρχὰς περιέχουσα καὶ αὐξηθεῖσα ὕστερον καὶ δι' ἄλλων συλλογῶν καὶ διὰ τῆς ἀποκτήσεως τῆς ἐκ 200 χιλιάδων τόμων συγκειμένης βιβλιοθήκης τῆς Περγᾶμου ἔσχε τὴν αὐτὴν τύχην κατὰ τὰς ἐριδὰς τῶν ἐθνικῶν καὶ χριστιανῶν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου τῷ 390φ ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ οὕτως ἀπωλέσθησαν ἀνεκτίμητοι θεσάυροι τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, οὓς συνέλεξαν μὲν ἀφειδῶς καὶ βασιλικῶς δαπανῶντες οἱ Πτολεμαῖοι, ἡρμήνευσαν δὲ καὶ ἐκαθάρισαν καὶ ἐπιστημονικῶς κατέταξαν ἄνδρες πολυμάθεστοι καὶ σοφοί.

Τὸ δὲ ἕτερον πνευματικὸν καθίδρυμα, τὸ Μουσεῖον, ἡ πρώτῃ Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν, τὸ πρῶτον τοῦ κόσμου πανεπιστήμιον, μέρος τῶν ἀγῶν καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ἀνακτόρων ὄν, ἔκειτο

δ' ὁ Φιλάδελφος βασιλέων πλούτῳ διέφερε καὶ περὶ πάντα ἐσπουδάκει τὰ κατασκευάσματα φιλοτίμως. . . περὶ δὲ βιβλίων πλήθους καὶ βιβλιοθηκῶν κατασκευῆς καὶ τῆς εἰς τὸ Μουσεῖον συναγωγῆς τί δεῖ καὶ λέγειν πᾶσι τούτων ὄντων κατὰ μνήμην;» καὶ 12,552 «Πανάρετος ὁ φιλόσοφος συνεγένετο Πτολεμαίῳ τῷ Εὐεργέτῃ τάλαντα 12 [72,000 ὀρχ.] τὸν ἐνιαυτὸν λαμβάνων. — Λέγεται ὅτι Πτολεμαῖος ὁ Φύσκιων, λαβὼν παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὰ πρωτότυπα τῶν τραγηδιῶν τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου πρὸς ἀντιγραφήν, τὰ μὲν πρωτότυπα ἐγράφτησεν, εἰς δὲ τοὺς Ἀθηναίους ἔστειλε τὰ ἀντίγραφα μόνον ἀφείς εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ 15 τάλαντα [90,000 ὀρχ.], τὰ ὅποια εἶχε δώσει ὡς ἐνέχυρον περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν βιβλίων.

πλησίον τῆς μεγάλης βιβλιοθήκης καὶ εἶχε πολυσύλους στοάς, δασυσκίους κήπους, εὐρυχώρους αἴθουσας πρὸς ἀκρόασιμ, συζήτησιν καὶ διδασκαλίαν, ἰδιαιτέραν μεγάλην αἴθουσαν, ἐν ᾗ συνεδείπνουν οἱ ἐν αὐτῷ διδάσκοντες καὶ διατρέτοντες φιλόλογοι ἄνδρες, καὶ πλεῖστα ἄλλα παραρτήματα, ἐν οἷς ἄλλοι ἀντεγραφοί, ἄλλοι διεκρίνον τὰ νόθα ἀπὸ τῶν γνησίων, ἄλλοι ἠρμήνευσον, ἄλλοι ἔγραφον τοὺς καταλόγους τῶν διαφόρων συγγραμμάτων, ἄλλοι συνεκόλλων τὰ φύλλα τῶν ἀντιγράφων, ἄλλοι ἔδιδον εἰς αὐτὰ τὸ τότε σύνηθες κυλινοροσειδὲς σχῆμα τῶν βιβλίων καὶ ἄλλοι ἄλλα. Ὑπῆρξε δὲ ἐπὶ μακρότατον χρόνον γενικὸν καταφύγιον τῶν ἀπανταχοῦ σοφῶν, οἵτινες ἤρχοντο εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, οἱ μὲν αὐτόκλητοι, οἱ δὲ διὰ γενναίων ἀμοιβῶν ὑπὸ τῶν βασιλέων καλούμενοι καὶ ἀπήλαυον πάσης βασιλικῆς εὐνοίας, περιθάλψεως καὶ τιμῆς. Εἶχε δὲ τὸ Μουσεῖον καὶ ἰδίαν περιουσίαν καὶ πρόεδρον ἱερέα, ὃν διώριζον οἱ κατὰ καιροὺς βασιλεῖς, ἵνα ἔχωσιν ἐπιτροπὴν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν τοῦ Μουσείου μελῶν (19).

Καὶ ἡσχολήθησαν μὲν οἱ σοφοὶ τοῦ Μουσείου καὶ εἰς τὴν ποίησιν καὶ εἰς τὴν πεζογραφίαν, ἀλλὰ πλὴν τῆς βουκολικῆς ποιήσεως, τὰ προϊόντα αὐτῶν ἦσαν μίμησις τῶν προγενεστέρων καὶ τὸ κυριώτατον αὐτῶν χαρακτηριστικὸν εἶναι πολυμάθεια καὶ πολυγραφία. Ἡ ἑλληνικὴ φιλολογία εἶχε φθάσῃ ἐν τῇ προηγηθείσῃ περιόδῳ τοῦ περικλείου αἰῶνος εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς τελειότητος ἐν τῇ κοιτίδι αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο οἱ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἐξελληνισθέντες λαοὶ δὲν ἠδύναντο νὰ παράγωσι νέα φιλογολικὰ ἔργα, ἀλλ' εἶχον μᾶλλον ἀνάγκην νὰ κατανοήσωσι τὰ παλαιά. Ὡς ἐκ τούτου οἱ

(19), Στρεβ. 17,794. «Τῶν δὲ βασιλείων μέρος ἐστὶ καὶ τὸ Μουσεῖον ἔχον περίπατον καὶ ἐξέδραν καὶ οἶκον μέγαν, ἐν ᾧ τὸ συσσίτιον τῶν μετεχόντων τοῦ Μουσείου φιλόλογων ἀνδρῶν. Ἔστι δὲ τῇ συνόδῳ ταύτῃ χρήματα κοινὰ καὶ ἱερεὺς ὁ ἐπὶ τῷ Μουσείῳ τεταγμένος ὑπὸ τῶν βασιλέων.»

πρώτοι σοφοὶ τοῦ Μουσείου ἐπεδόθησαν μετ' ἀπαραιμίλλου ζή-
λου εἰς τὴν ἐρμηνεῖαν καὶ τὴν κριτικὴν ἐπιστάσιαν τῶν κειμέ-
νων τῶν ἐνδόξων ποιητῶν καὶ συγγραφέων, καὶ ἵνα ἔχωσιν ἀ-
σφαλεῆ ὁδηγὸν εἰς τὰς φιλολογικὰς ταύτας ἐργασίας, ἐδημιούρ-
γησαν τὴν γραμματικὴν καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη, ὅπερ εἶναι
τὸ ἄριστον αὐτῶν προϊόν. Καὶ πρότιστα μὲν πάντων ἐπεξεργά-
σθησαν, διόρθωσαν, ὑπεμνημάτισαν καὶ ἐξέδωκαν τὰ ἀθάνατα
ἔπη τοῦ θεοῦ τῆς Ἰωνίας αἰοῦ τοῦ Ὀμήρου, οἷα ἔχομεν αὐτὰ
σήμερον, εἶτα δὲ καὶ τὰ τῶν ἄλλων πεζογράφων καὶ ποιητῶν,
καὶ ταῦτα μετὰ τσαύτης ἀκριβοῦς καὶ ἀγχινοῦς, ὥστε καὶ
αὐτοὶ οἱ διασημότατοι φιλόλογοι τῶν νεωτέρων χρόνων κλίνουσι
γόνυ ἐνώπιον αὐτῶν, εἰ καὶ ἐκ τῶν ἀπείρων φιλολογιῶν ὑπο-
μνημάτων τῶν ἐνδόξων ἐκείνων ἀνδρῶν ἐλάχιστα μόνον τεμάχια
καὶ ταῦτα τῆδε κάκεισε διεσπαρμένα διεσώθησαν μέχρι
ἡμῶν (20).

(20). « Ἡ Ἀλεξανδρινὴ σχολὴ ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως
τοῦ Μουσείου καὶ τῆς Βιβλιοθήκης ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆ-
ρος. Οἱ πρῶτοι ξένοι τοῦ Μουσείου ἦσαν ποιηταί, ἄνδρες εὐφυ-
εῖς καὶ σοφοί, ἀλλὰ δὲν ἦσαν μόνον ἀκαδημαϊκοί, ἦσαν καὶ κα-
θηγηταί, ἐδίδασκον δημοσίᾳ πάντα τὰ μαθήματα καὶ ἐξο-
χὴν τὴν γραμματικὴν καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη. . . Δημήτριος
ὁ Φαληρεὺς, ρήτωρ καὶ πολιτικὸς διέπρεψεν ὡς γραμματικὸς.
Ὁ Καλλίμαχος, ἐλεγειακὸς καὶ λυρικός ποιητής, συνέγραψε
πέμπωλλα γραμματικὰ ἔργα. Ὁ Ζηνόδοτος ἠσχολήθη περὶ τὴν
ἐπικὴν ποίησιν, ἀλλὰ τὴν δόξαν του ὀφείλει εἰς τὰς γραμματι-
κὰς αὐτοῦ ἐργασίας ἐπὶ τῶν ποιημάτων τοῦ Ὀμήρου. . .
Ὁ Ερατοσθένης, ὁ διαδεξάμενος τὸν Καλλίμαχον ὡς ἀρχηγὸς
τοῦ Μουσείου καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Ρόδιος, ὁ διαδεξάμενος τὸν
Ἐρατοσθένην, ἔγραψαν περὶ Ὀμήρου. . . Ἀριστοφάνης ὁ Βυ-
ζάντιος ὁ διαδεξάμενος τὸν Ἀπολλώνιον ὀφείλει ὅλην αὐτοῦ
τὴν δόξαν εἰς τὰ γραμματικὰ αὐτοῦ ἔργα καὶ ἰδίως εἰς τὴν
διόρθωσιν καὶ τὰ ὑπομνήματα τοῦ ὁμηρικῶν κειμένου. . .
Ἦτο δὲ πολυμαθέστατος καὶ ἐλέγετο διὰ ἀνέγνω ὅλα τὰ βιβλία
τῆς Ἀλεξανδρινῆς βιβλιοθήκης. Θεωρεῖται δὲ καὶ ὡς ὁ ἐφευρε-

Ἄλλὰ τὸ Μουσεῖον δὲν ὑπῆρξε μόνον θχυμάσιον φροντιστήριον ἔργων φιλολογικῶν ἀλλὰ καὶ μελετητήριον ἔξοχον τῶν καλουμένων θετικῶν, πρακτικῶν καὶ θεωρητικῶν ἐπιστημῶν (21).

α'. Ἡ Γεωμετρία, ἣτις λέγεται, ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ πρῶτον ἐπενοήθη, ἔλαβεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διὰ τοῦ Εὐκλείδου, τοῦ Ἀρχιμήδους καὶ τοῦ Ἀπολλωνίου τοσαύτην ἐπίδοσιν, ὥστε αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἔμειναν μέχρι τοῦδε ὅλως ἀτροποποίητοι καὶ οἱ νεώτεροι μετὰ παρέλευσιν εἴκοσιν ὄλων αἰῶνων περιστρέφονται ἐν τῷ κύκλῳ, ὃν διεχάραξεν ἡ ἔνδοξος τριανδρία τῶν ἐξόχων ἐκείνων γεωμετρῶν.

β'. Πόσης δὲ ἐπιμελείας ἔτυχεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἡ φυσικὴ καὶ ἡ μηχανικὴ μαρτυρεῖ τρανώτατα ὃ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐκπαιδευθεὶς Ἀρχιμήδης, ὁ ἀνακαλύψας σπουδαιοτάτους καὶ χρησιμωτάτους νόμους φυσικοὺς, ὁ ἰδρύσας τὴν ἀληθῆ θεωρίαν τῶν μοχλῶν, δι' ὧν πᾶν βᾶρος δύναται εὐκόλως νὰ κινηθῆ, ὁ πυρπολήσας διὰ τῶν κοίλων αὐτοῦ κατόπτρων τὸν στόλον τῶν Ρωμαίων ἐν τῷ λιμένι τῶν Συρακουσῶν, ὁ δοὺς πρακτικὴν διέυθυνσιν εἰς τὰς ἐπιστήμας ταύτας, αἵτινες μέχρι τῆς ἐποχῆς του περιωρίζοντο μόνον εἰς θεωρίας ἀνωφελεῖς.

γ. Ἡ δὲ Γεωγραφία, ἣ τε πολιτικὴ καὶ ἡ φυσικο-

τῆς τῶν τόπων. Ὁ μαθητὴς καὶ διάδοχος τοῦ Ἀριστοφάνους, ὁ Ἀρίσταρχος, ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου του, ἐξέτεινε τὸ σχέδιον, ἐτελειοποίησε τὰς λεπτομερείας καὶ ἔθηκε πέρας εἰς τὸ οἰκοδόμημα. Ἐμελέτησε καὶ ὑπεμνημάτισε μέγαν ἀριθμὸν ποιητῶν, συνέγραψεν 800 βιβλία ὑπεμνημάτων καὶ ἐξήτασε στίχον πρὸς στίχον καὶ σχεδὸν λέξιν πρὸς λέξιν καὶ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ὅλην τὴν Ἰλιάδα καὶ ὅλην τὴν Ὀδύσειαν» (Alexis Pierron ἐν τῇ εἰσαγωγῇ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὀμήρου. 2). Τῇ ἐπιμελείᾳ Πτολεμ. τοῦ Φιλαδέλφου ἐγένετο καὶ ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὑπὸ 72 ἑλληνιστῶν ραββίνων, ἡ καλουμένη μετάφρασις τῶν ἑβδομήκοντα.

(21) Περὶ τῶν κατωτέρω μνημονευομένων ἐπιστημῶν ἴδε τὸ μέγα λεξικὸν τοῦ κ. P. Larousse ἐν τοῖς ἄρθροις « Ἱστορία

μαθηματική ἔτυχεν ἐν τῇ ἐμπορικῇ πόλει τῆς Ἀλεξανδρείας ἐξαίρετου μελέτης καὶ τιμῆς καὶ μέγιστον μαρτύριον τούτου εἶναι ὁ Ἐρατοσθένης, ὅστις ἐδημιούργησε πλήρως γεωγραφίας σύστημα στηριζόμενον ἐπὶ βάσεων μαθηματικῶν καὶ ὅστις τοσοῦτον ἀκριβῶς κατεμέτρησε τὸ τόξον τοῦ μεσημβρινοῦ τὸ μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν, ὥστε ἡ καταμέτρησις αὐτοῦ ἡ γενομένη ὑπὸ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν διαφέρει μόνον 2 πρῶτα καὶ 22 δευτέρα τῆς μοίρας λεπτά.

δ. Ἡ δὲ Ἀστρονομία, ἣτις μέχρι τούδε περιωρίζετο εἰς τὰ φαινόμενα τῶν ὥρων τοῦ ἔτους καὶ τῶν ἐκλείψεων, ἔλαβεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ νέον τύπον περιλαβοῦσα τὸ σύνολον τῶν οὐρανίων φαινομένων διὰ παρατηρήσεων γενομένων δι' ἀστρονομικῶν ὀργάνων, καὶ διὰ τριγωνομετρικῶν ὑπολογισμῶν. Ὁ δὲ Ἐρατοσθένης, ὁ Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος, ὁ Ἴππαρχος, ὁ Σωσιγένης ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Ἰουλικοῦ ἡμερολογίου καὶ ὁ Πτολεμαῖος ὁ θεμελιωτὴς τοῦ Πτολεμαϊκοῦ πλανητικοῦ συστήματος, εἶναι ὀνόματα ἐνδοξα, ἅτινα οἱ νεώτεροι ἀστρονόμοι προσφέρουσι μετὰ πολλῆς εὐγνωμοσύνης καὶ πολλοῦ σεβασμοῦ.

ε. Ἡ δὲ ἐπίδοσις, ἣν ἔλαβεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διὰ τοῦ Ἡρόφιλου καὶ Ἐρασιτράτου ἡ ἰατρικὴ εἶναι θαυμασιωτάτη καὶ καταπληκτικὴ. Οἱ πρῶτοι αὐτοὶ ἰδρυταὶ τῆς περιφήμου Ἀλεξανδρινῆς ἰατρικῆς Σχολῆς ἐκ πνεύματος παρατηρητικοῦ ὁρμώμενοι ἀνέταμον νεκρούς καὶ ἐσπούδασαν τὴν ἀνατομίαν, ὅπως ἐγνωσῶσι τὸ σύνολον καὶ τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ ζῶντος ὀργανισμοῦ. Καὶ ὁ μὲν Ἡρόφιλος ἀνεγνώρισε πρῶτος, ὅτι ἔδρα τῆς αἰσθήσεως ἦν οὐχὶ ἡ καρδία, ὡς τότε ἐπιστεύετο, ἀλλ' ὁ ἐγκέφαλος, περιέγραψε πρῶτος ἀνατομικῶς πολλὰ μέρη τοῦ ἐγκεφάλου, διείδε πρῶτος τὴν σχέσιν τοῦ ἐγκεφάλου μετὰ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ καὶ παρεδέξατο, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ὄργανα εἶναι τὰ κέντρα

τῆς Γεωμετρίας, τῆς Φυσικῆς κτλ. καὶ Ecole Alexandrine, Philosophie Alexandrine κτλ.

τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς κινήσεως. Ὁ δὲ Ἐρασίστρατος διέκρινε τὰ αἰμοφόρα καὶ τὰ χυλοφόρα ἀγγεῖα καὶ τὰ νεῦρα τῶν ἄλλων ἰστῶν τοῦ σώματος καὶ τὸ παράδοξον ἐζήτησε γὰρ προσδιορίσει τὸν βαθμὸν τῆς νοήσεως διὰ τῆς σπουδῆς τῶν εἰλικῶν τοῦ ἐγκεφάλου. Ἐκ τῶν μελετῶν δὲ καὶ τῶν ἐρευνῶν τούτων τοῦ Ἡραφίλου καὶ τοῦ Ἐρασιστράτου οὐ μόνον προέκυψεν ἀληθὴς πρόοδος εἰς τὴν χειρουργικὴν καὶ ἀρχὴ λελογισμένης μελέτης εἰς τὴν φυσιολογίαν τοῦ ἀνθρώπου ἀλλὰ καὶ ἐτέθησαν ἀληθεῖς βάσεις πρὸς περαιτέρω ἐπιστημονικὴν μελέτην τῆς φιλανθρώπου καὶ πολυτίμου ταύτης τέχνης τοῦ Ἀσκληπιοῦ (22).

ζ'. Ἡ δὲ φιλοσοφία, ἐλάχιστα καλλιεργηθεῖσα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς δυναστείας τῶν Λαγιδῶν, ἔτυχε βραδύτερον σπουδαιότητος ἐπιμελείας καὶ ἐγένετο ἡ Ἀλεξάνδρεια τὸ συνεντευκτῆριον πάντων τῶν φιλοσόφων καὶ ἡ ἔδρα ὄλων τῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων καὶ τῶν σφοδροτάτων ἐρίδων αὐτῶν καὶ ἐμορφώθη ἐν αὐτῇ ἡ Ἀλεξανδρινὴ φιλοσοφικὴ σχολή, ἣτις καλουμένη ἐπίσης ἐλεγκτικὴ καὶ Νέα Πλατωνικὴ εἶναι ἡ τελευταία μεγάλη σχολὴ τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας, ἥς ἐπιστημῶτατοι ἀντιπρόσωποι ὑπῆρξαν ὁ Πλωτῖνος, ὁ Πυρφόριος, ὁ Ἰάμβλυχος καὶ ὁ Πρόκλος. Οὗσα δὲ θρησκευτικὴ συγχρόνως καὶ φιλοσοφικὴ καὶ κειμένη μεταξὺ τοῦ ἐθνικοῦ καὶ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου συνεδέθη μετ' ἀμφοτέρων καὶ περιέλαβε καὶ συνεχώνευσεν ἐν ἑαυτῇ ὅλα τὰ πρὸ αὐτῆς φιλοσοφικὰ συστήματα ἐλληνικὰ τε καὶ ἀνατολικὰ διακρέσασα διακοσίους ὄλους ἐνιαυτοὺς, καθ' οὓς μάτην ἠγωνίσθη γὰρ καταβάλλει τὸν Χριστιανισμόν καὶ γὰρ ἀνορθώσῃ τὸν ἐκπίπτοντα Ἐθνισμόν.

Οὐ μόνον δὲ τὰ γράμματα καὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἀλλὰ, καὶ αἱ τέχναι εὗρον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἔδαφος γονιμώτατον καὶ παραγωγικόν, ἰδίως δὲ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, ἡ ζωγραφικὴ, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ μουσικὴ (23).

(22) Τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμάς περὶ τῆς ἱατρικῆς ἀφείλω εἰς τὸν γλαυρὸν κάλαμον τοῦ ἱατροῦ κ. Α. Σπυρίδου.

(23) Ἀθήναιος 4, 79. «Ἀλεξανδρέων μουσικώτεροι ἄλλοι

Τοιαύτη ἐν συντομωτάτῃ περιλήψει ὑπῆρξεν ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις τῆς ἀρχαίας Ἀλεξανδρείας· καὶ εἶναι μὲν ἡ εἰκὼν κακότεχνος καὶ ὁ χρωματισμὸς αὐτῆς ἡκιστα ζωηρὸς, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐγένετο, νομίζομεν, καταφανές, ὅτι μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ μετὰ πολλῆς δραστηριότητος ἐκαλλιεργήθησαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τὰ γράμματα, καὶ αἱ τέχναι, καὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἐπὶ χιλίους ἔτους ἐνιαυτοὺς καὶ ὅτι ὁ Ἐρμῆς ὁ τε Λόγιος καὶ ὁ Κερδῶς συνέζων ἐν πληρεστάτῃ ἀρμονίᾳ καὶ ἰσοτιμίᾳ καὶ ἦσαν ἀμφοτέρω ἐν ἴσῃ μοίρᾳ εὐρωστοί, ζωηρότατοι καὶ εὐθαλεῖς. Ἀλλὰ νῦν ὁ μὲν Κερδῶς καὶ ῥοδόχρους καὶ ἀχμαῖος διατελεῖ καὶ πρὸς τὸν προπάτορα αὐτοῦ μετὰ πολλῆς τόλμης καὶ πολλοῦ θάρρους δύναται νὰ ἀντιμετρηθῇ· ὁ δὲ Λόγιος, κάτισχνος καὶ λιπόσαρκος ὁ ἀτυχῆς, δὲν τολμᾷ μηδὲ πόρωθεν νὰ ἀτενίσῃ πρὸς τὴν οὐρανίαν αἴγλην τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου Λογίου Ἐρμοῦ. Ἄς ἐλπίζομεν ὅμως, ὅτι δὲν θὰ βραδύνη νὰ ἀνατείλῃ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ περιβληθῇ καὶ αὐτὸς τὴν ἔνδοξον καὶ λαμπρὰν αὐτοῦ στολήν. Ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι σήμερον οἱ Πτολεμαῖοι, οἱ φιλότιμοι καὶ φιλόμουσοι ἐκεῖνοι βασιλεῖς, ὑπάρχουσιν ὅμως ἰδιώται γενναῖαν ἔχοντες καὶ ἀληθῶς

γενέσθαι οὐχ ἰστόρηται. Καὶ οὐ λέγω περὶ κιθαρῳδίαν μόνην, ἥς καὶ ὁ εὐτελέστατος παρ' ἡμῖν ἰδιώτης προσέτι δὲ καὶ ἀναλφάβητος οὕτως ἐστὶ συνήθης ὡς τάχιστα ἐλέγχειν τὰ περὶ τὰς κρούσεις ἀμαρτήματα γινόμενα· ἀλλὰ καὶ περὶ αὐλοῦς εἶσι μουσικώτατοι . . . καὶ 4,82. «Ἀλέξανδρος (Ἀλεξανδρεὺς τις) δημοσίᾳ ἐπιδειξάμενος ἐν τῷ τριγώνῳ ἐπικαλουμένῳ ὀργάνῳ οὕτως ἐποίησε πάντας Ῥωμαίους μουσικαίνειν ὡς τοὺς πολλοὺς καὶ ἀπυρηνημονεύειν αὐτοῦ τὰ κρούσματα.» — «Πτολεμαῖος ὁ ἕβδομος πολλοὺς τῶν Ἀλεξανδρέων ἀποσφάξας οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ φυγαδεύσας . . . ἐποίησε πλήρεις τὰς τε νήσους καὶ πόλεις ἀνδρῶν γραμματικῶν, φιλοσόφων, γεωμετρῶν, μουσικῶν, ζωγράφων παιδοστριβῶν τε καὶ ἰατρῶν καὶ ἄλλων πολλῶν τεχνιτῶν, οἱ διὰ τὸ πένεσθαι διδάσκοντες, ἃ ἠπίσταντο, πολλοὺς κατεσκεύασαν ἄνδρας ἐλλογιμούς (Ἀθ. 4,83).

βασιλικήν ψυχγήν. Ὁ παρακείμενος μεγαλοπρεπῆς ναὸς, τὰ εὐρύχωρα ταῦτα τεμένη τῶν Μουσῶν, τὸ ἀνεγειρόμενον ἑλληνικὸν νοσοκομεῖον, πάντα ταῦτα εἶναι καθιδρύματα εὐσεβῶν, φιλομούσων καὶ φιλανθρώπων ἰδιωτῶν ἀνδρῶν. Αἱ εἰκόνες (24) δὲ αὗται εἶναι εἰκόνες ἰδιωτῶν ἀνδρῶν, μεγάλων εὐεργετῶν, κατεχομένων ὑπὸ αἰσθημάτων ἀληθῶς πτολεμαϊκῶν καὶ πρόκεινται ἡμῖν παράδειγμα μιμήσεως τὰ μάλιστα ζηλωτόν. Ἄς ζηλώσωμεν ἅπαντες τὰς γενναίας πράξεις τῶν ἀεμινήστων τούτων ἀνδρῶν, ἄς σπεύσωμεν ἅπαντες φιλοτίμως εἰς τὴν περίθαλψιν τῶν Μουσῶν καὶ ἄς ἤμεθα βέβαιοι, ὅτι θὰ ἀναλάβῃ πάλιν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἡ ἑλληνικὴ παιδεία, ὡς ἀρμόζει καὶ πρέπει τῷ ὀνόματι τῆς ἑλληνικῆς. Γένοιτο !

(24). Αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος εἰκόνες εἰσὶν αἱ τῶν ἀεμινήστων πρώτων ἰδρυτῶν τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων τῆς Ἑλληνιστικῆς Κοινότητος Μιχαὴλ καὶ Ἑλένης Τσιτίτσα καὶ ἡ τοῦ ἀξιοτίμου κυρίου Ἰδιμενέως Βοττώρη, ὅστις κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐδωρήσατο τῇ Κοινοῦτητι οἰκόμεθον ἀξίας 80 χιλ. περίπου φράγκων.

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

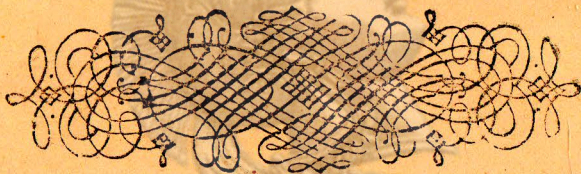

00700051124

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ